

ВАСИЛИЕ ПОПОВИЌ – ЦИЦО, СТОЛЕТИЕ

ВО ЧЕСТ НА ВАСИЛИЕ ПОПОВИЌ - ЦИЦО (1914-1962)

Во македонската општокултурна меморија, во она што популарно се нарекува култур(ал)но паметење од најширок спектар, легендарниот **Василие Поповиќ** засекогаш ќе остане запишан/затефтерен под своето амблематско, речиси „кодно“ име **Цицо**. Име што одамна станало вистинскиот *trade mark*, заштитен знак на епохата.

Денес, македонската културна историја **Цицо** заслужено го третира како речиси универзален ликовен уметник, некој вид ренесансна сликарско-цртачка појава. Кога ќе се разгледа и резимира неговата вкупна творечка актива - графичка, цртачка, сликарска, сценографска, костимографска... - непобитно ќе се утврди дека зад неа стои творец кој, со еднаква страст и леснотија, работел во најразлични ликовни техники и жанрови, успевајќи да биде еднакво супериорен во сите. Освен што работел многу (всушност: запрепастувачки многу!), тој ја имал и онаа ретка дарба што ја имаат само избраните: буквално да позлатува сè што ќе допре.

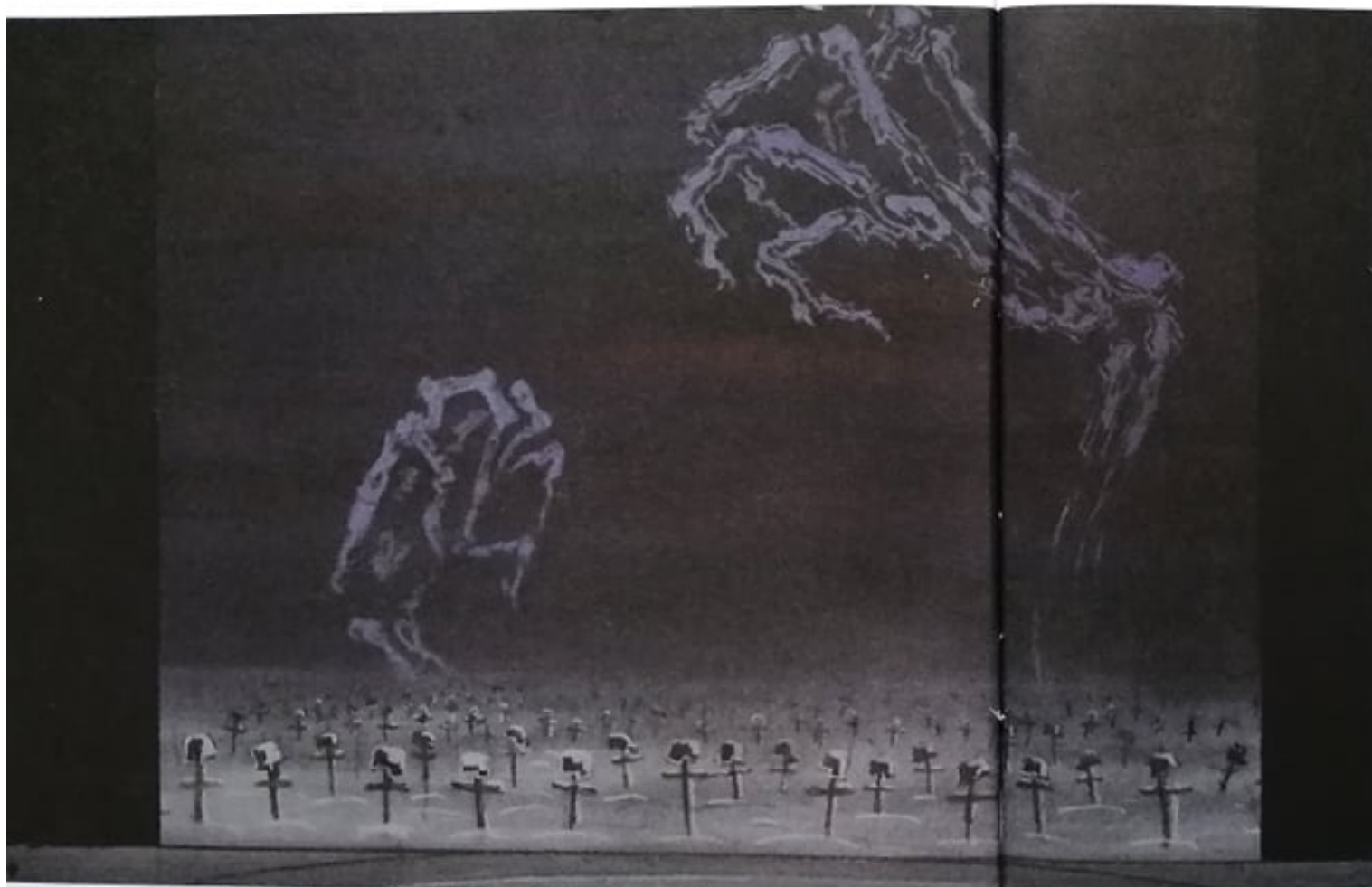
Јелена Лужина

автокариатура, 1955

Сценографска скица: Милер, „Вештерките од Салем“, режија Илија Милчин, 1955, МНТ

Сценографска сцена: Брехт, „Швајк“, режија Вукан Диневски, 1963, МНТ

ВАСИЛИЕ ПОПОВИЌ – ЦИЦО, СТОЛЕТИЕ

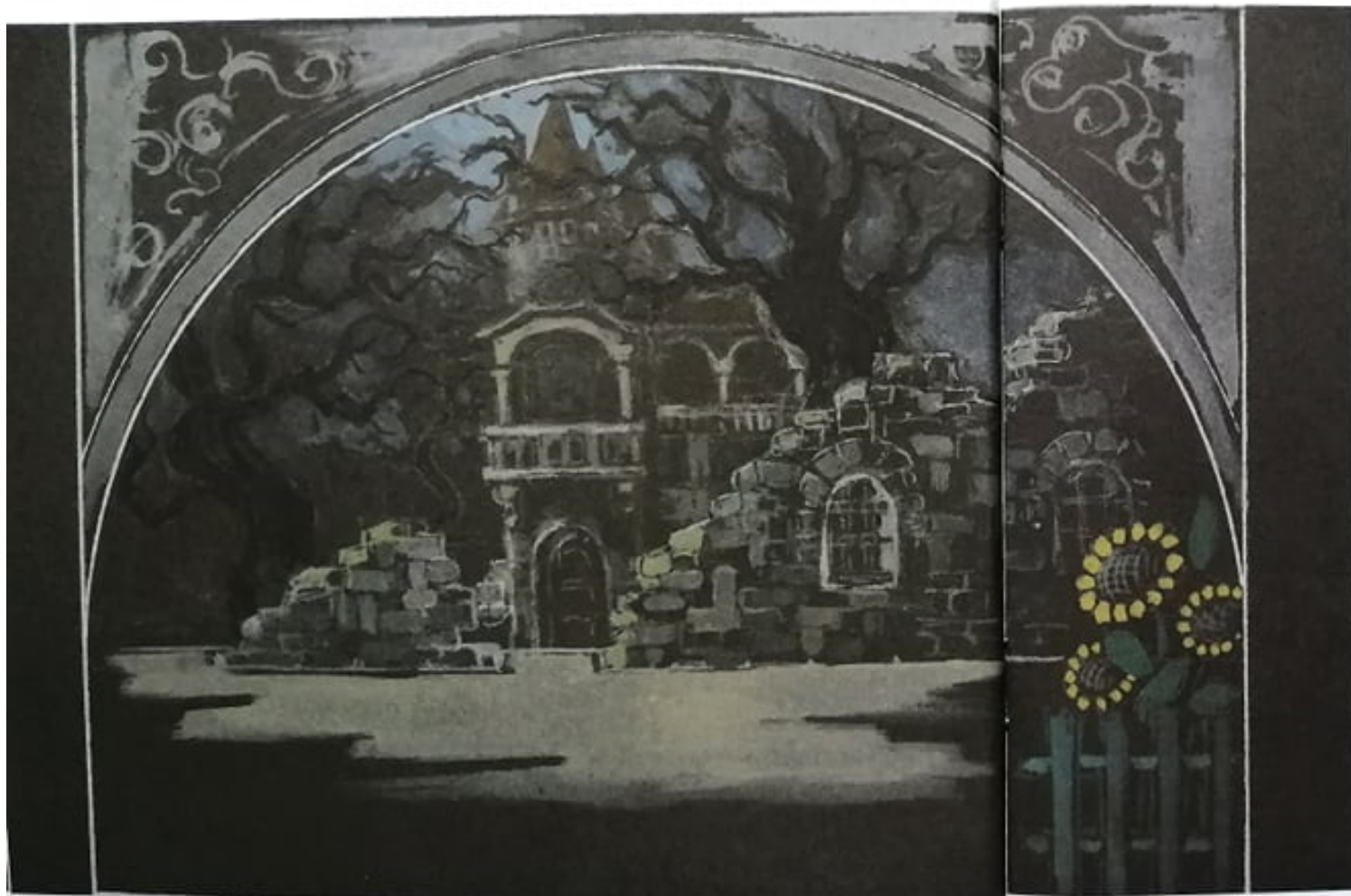
Да се пишува, анализира или изложува опусот на автор чие дело дефинира едно цело столетие подразбра одговорност за секого. Доколку, пак, тоа се однесува за личност како Василие Поповиќ - Цицо, еден од авторите од највисок формат кои врз столетието што измина и оставија траен визуелен печат, одговорноста е уште поголема! Ширината на творечките подрачја во кои делува и пионерската улога која ја има во неколку области него го прават вистински и автентичен, исклучителен и релевантен визуелен уметник. Имајќи во предвид дека Василие Поповиќ - Цицо (или едноставно Цицо) е првиот вистински карикатурист во Македонија и еден од основоположниците на македонската театарска сценографија, императивот го достигнува својот врв!

Тешко е да се замисли македонската уметничка сцена без Цицо, без неговата креативност, луцидност, шегобијност и сатиричност. Тој е автор со исклучително креативна енергија во секое поле во кое твори, постојан порив кон рушење на поставените граници и истрајност во она што го работи, потврдени преку забрзаниот ритам и голема продукција настаната во релативно кус творечки и животен век.

Ангажирајќи се во жанровите (сценографија и костимографија) кои, по својата намена, се функционално ангажирана уметност, ограничена во простор и време, и во област која пецка (карикатурата), Цицо покажува и докажува, преку својот иновативен пристап, во која насока уметноста треба да се движи, докажува дека не постојат граници на можното, дека реалноста веќе не е единствена солуција. Тој е неповторлив творец кој ги истражува универзалните и вонвременски состојби на личноста насликани/нацртани со мајсторството на традиционалната презентација, правејќи ги, едновременно, луцидни и целосно осмислени. Неспорно е дека Цицо и на парчето хартија/картон, но и на сцената, е сценограф во буквална смисла на зборот. Тој систематски ја гради конструкцијата во која е вграден современиот визуелен јазик и е постигната виртуозност на цртежот, колористичките решенија и просторот. Доколку си предмет на Цицовата карикатура во областа на уметноста и театарот, тоа значи дека си приопштуваш атрибут на личност со широки и демократски разбирања и оставаш трага во времето. Без разлика дали е тоа Петре Прличко со кокошките и/или маските, Мери Бошкова во нејзиниот велосипед, Васка Бицова и птичката или, пак, „петелот“ Димитар Кондовски, моќта на перцепција и буквалното доловување на суштината на личноста во карикатурата е дел од мозаикот со кој Цицо си го обезбеди своето место на пиедесталот, стана препознатлив и заштитен знак на низа генерации и го означил столетието.

Сценографска скица: Прокофјев, „Вибрации“, балет, кореограф Вера Косник, 1961, МНТ

Сценографска скица: Делиќ, „Копелија“, балет, кореограф Јитка Ивља, 1963, МНТ

И во карикатурата, и во сценографијата, и во костимографијата Цицо го применува истиот авторски пристап: визуелната реалност ја создава од елементи на карактерните особености на личноста, комбинирани во необични спротивставености и драматика, внимателно одбрани и смислени, за да резултираат со прецизни визуелни/читливи форми, „подвлечени“ со децентен хумор. На извесен начин, ваквиот пристап Цицо го поврзува со неговите современици Волт Дизни и/или Салвадор Дали. Врската помеѓу фантазијата и реалноста, претставена преку минијатурна техника, кривулестите линии и современ израз кој кореспондира со актуелните истражувања во светот, актерот на сцената или личноста на хартијата/картонот ги прават дел од магијата, оригиналноста и живоста. Погледнете ги само скиците за костумот на Тодор Николовски во улогата на Михаил Борисович Лињаев или оној на Мирко Стефановски во улогата на Влас, лакеј во трпезаријата, во претставата Волци и овци; или, пак, до перфекција изработената скица за костимот на Зина Креља во улогата на Виолета Велери во првиот чин на Травијата! Сценографиите за претставите како Копелија (1954) или Вештерките од Салем (1955) се такви примери за вистинска сценска илузија на град/пејзаж/волшебен ентериер кои овозможуваат влез во поинаков сон, магија, безвременост, вечност...

Сценографска сена: Прокофјев, „Ромео и Јулја“, балет, хореографија Димитрије Парниќ, 1962, МНТ

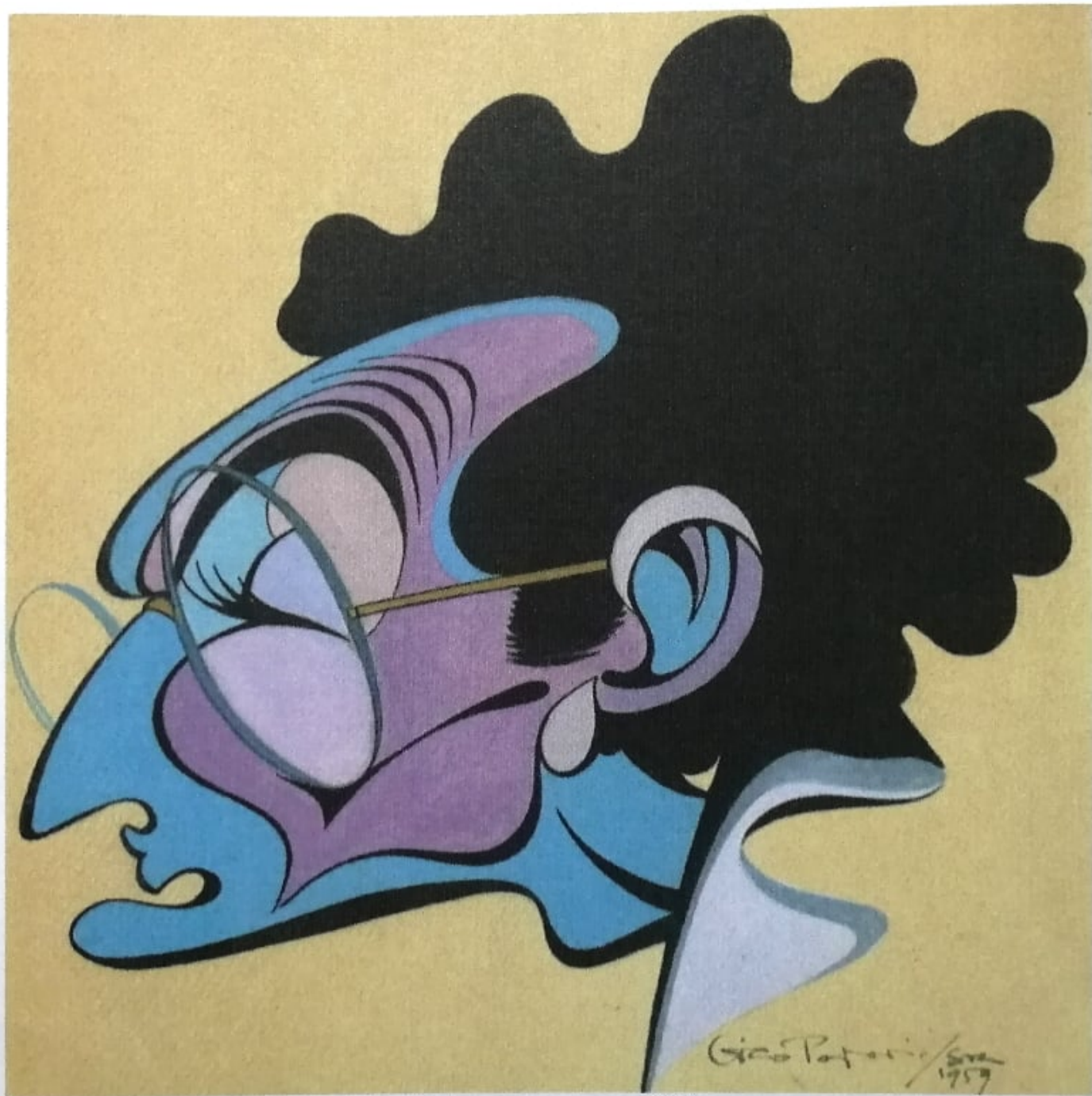
Стилот кој го разработува Василие Поповиќ - Цицо и начинот на кој тој ја решава сцената се, просто, најдобриот индикатор за визуелната слика на македонската театарска продукција. Неговото ненадејно заминување во 1962 година поттикна многу анализи и дебати за неговата работа, но и многу прашања за способностите и можните креативни решенија кои тој би ги остварил, имајќи го предвид напредокот и сè поголемите технички можности за решавање на сцената. Неговата комплексна уметничка дејност и исклучителниот креативен ангажман станаа поттик за сите следни генерации, трага која и столетието што измина, но и следните столетија, ќе ги поттикнува кон нови авантури и магии!

д-р Ивана Јарчевска

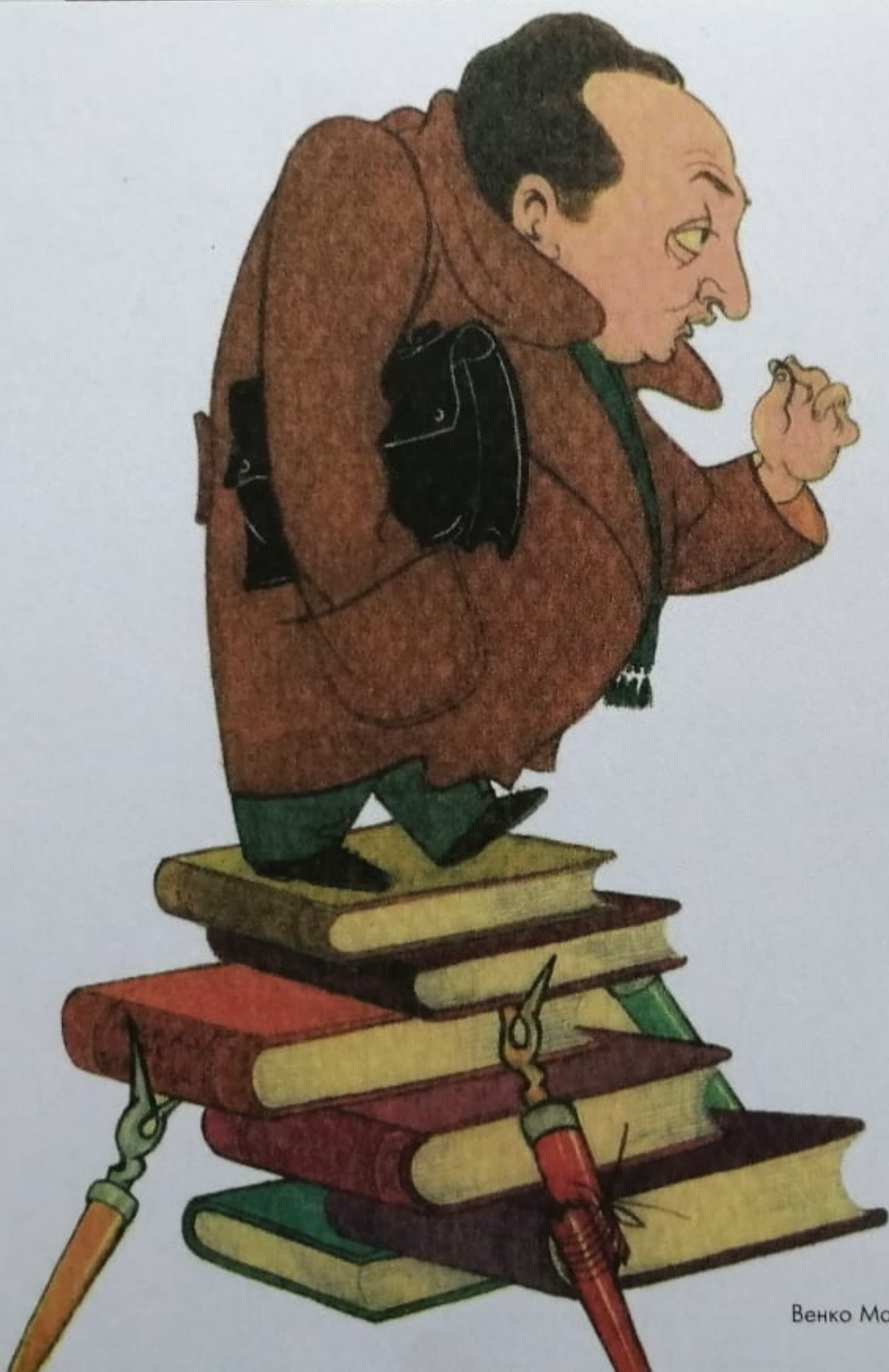

Тодор Скаловски, диригент, 1954

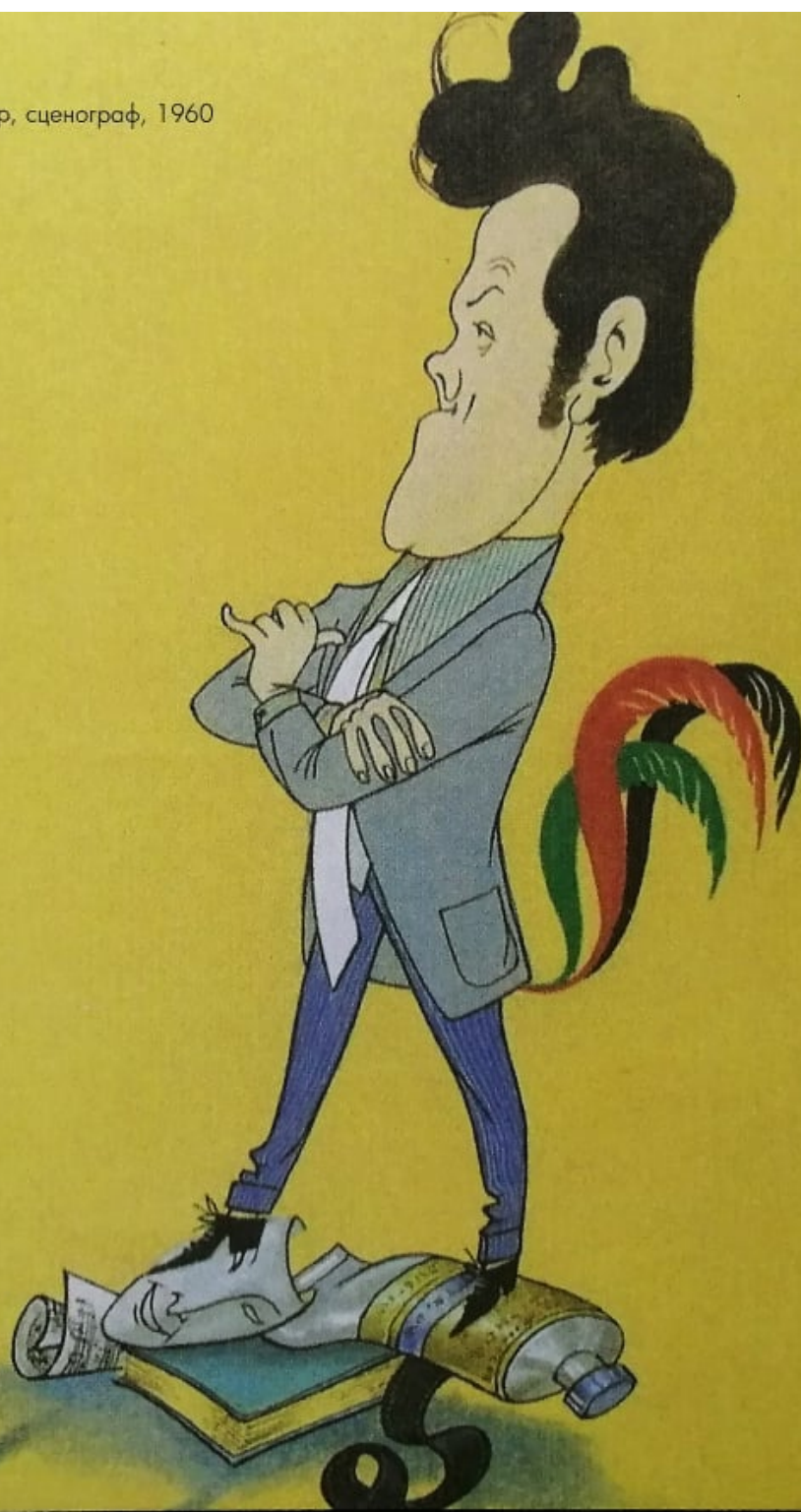

Ацо Алексиев, театролог, 1959

Венко Марковски, писател, 1954

Димитар Кондовски, сликар, сценограф, 1960

Авторска евокација на „Сомнително лице“, антологиската претстава на МНТ на која Василе Палавиза е сценограф, костимограф и карикатурист, режија Димитар Костаров, 1945, МНТ

БИОГРАФИЈА

1914 роден на 12 февруари, во Скадар;

1919 се сели во Скопје, каде со исклучок на кратки прекини, останува до крајот на животот.

1932 започнува ра работи во ателјето на Никола Мариноски.

1933 започнува да објавува карикатури во дневни и неделни весници (*Оковани јазовац, Ошишани јеж, Политика, Позоришни лист, Вардар, Скопска сцена...*).

1934 се запишува на Уметничката школа во Белград, отсек сликарство.

1938 Дипломира на Уметничката школа. Заминува во Сараево каде отслужува воен рок.

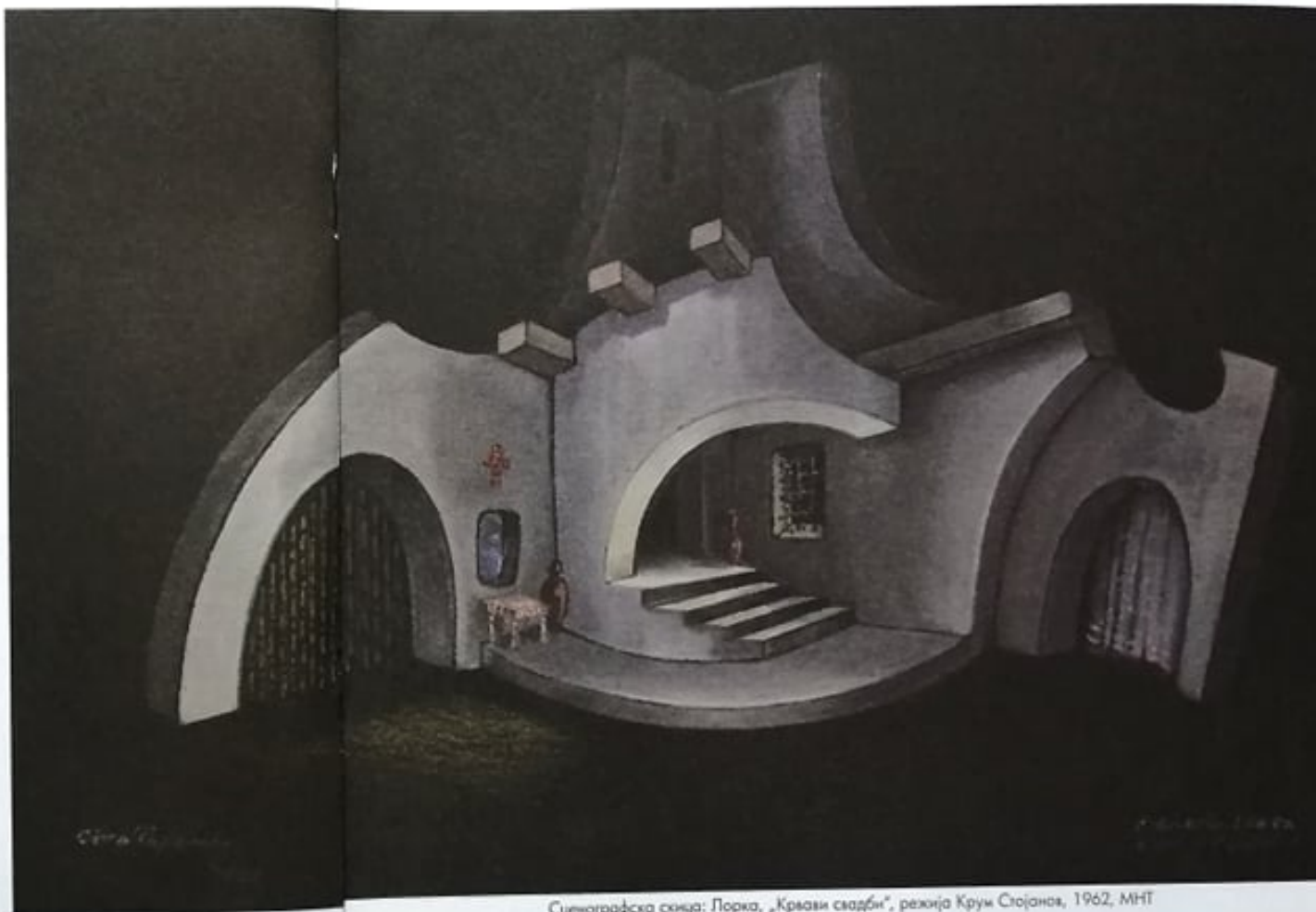
1939 се враќа во Скопје. Почнува да работи како сценограф во *Народно позориште Краљ Александар I*.

1941 Од април до декември заробен е во германските логори Либек, Хоенфелд и Нирнберг.

1944 Од април до септември интерниран во работен логор во Горна Џумаја, Бугарија. По излегувањето, се придружува на АГИТПРОП и работи при Главниот Штаб на НОБ во село Врановци. Член е на управата за формирање на Друштвото на ликовни уметници на Македонија.

1945 станува сценограф во *Македонски народен театар*, Скопје, каде останува до крајот на животот.

Станува предавач по декоративно цртање во

Сценографска скица: Лорка, „Крвави свадби“, режија Крум Стојанов, 1962, МНТ

новоформираната Државна художествена школа во Скопје. Учествува во основањето на сатиричното списание *Остен*.

1945 - 1955 интензивно работи карикатури, цртежи и акварели; илустрира и опремува книги. Автор е на македонскиот државен грб, првиот грб на град Скопје, илустратор е на првиот македонски буквар (1945), но и на оние потоа (1946 и 1949).

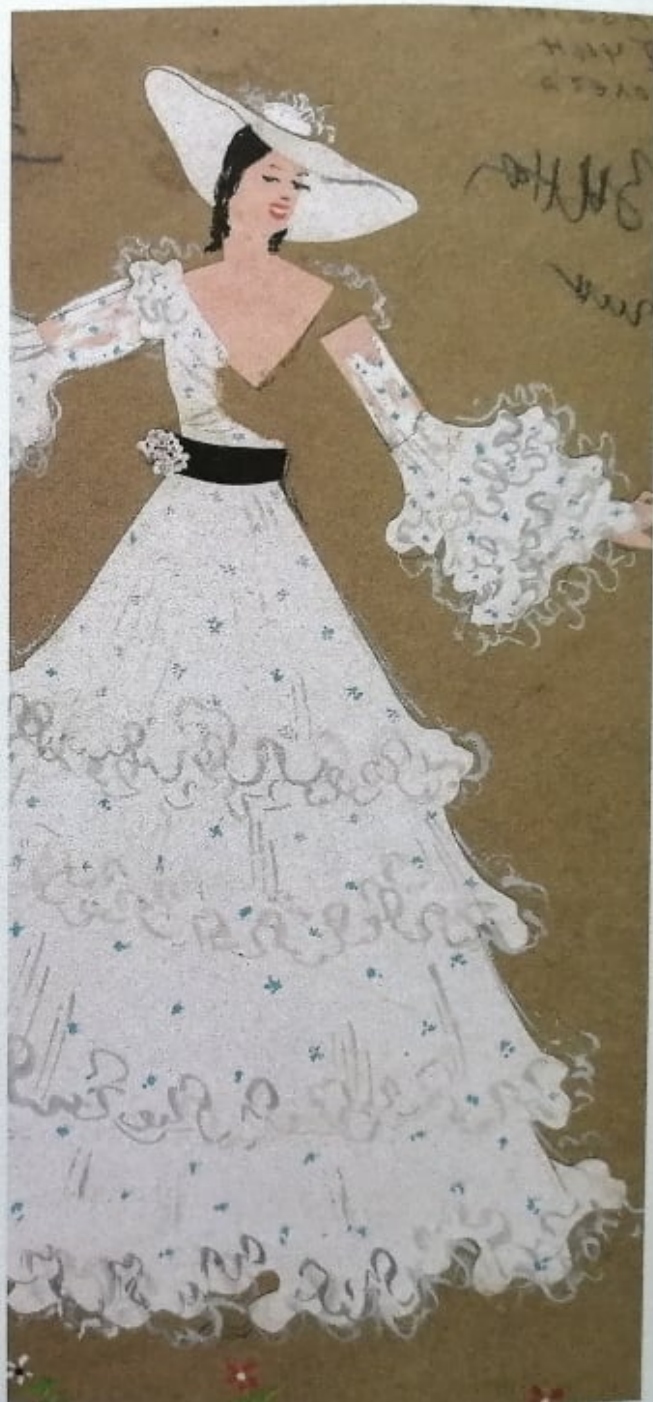
1947 - 1955 остварува студиски патувања во ЧССР, Полска, Грција, Италија и Франција.

1960 - 1962 карикатурист е во дневниот весник *Нова Македонија*.

1962 умира на 10 декември, во Скопје.

Учестува на голем број самостојни и групни изложби во земјата и странство меѓу кои:

- V пролетна изложба на југословенски ликовни уметници во павиљонот „Цвијета Зузовриќ“, Белград (1933) (прв негов ликовен настап)
- самостојна изложба на карикатури и акварели, Уметничка галерија, Скопје (ноември, 1957) (прва негова самостојна изложба)
- сите изложби на Друштвото на ликовни уметници на Македонија (започнувајќи од 1945)

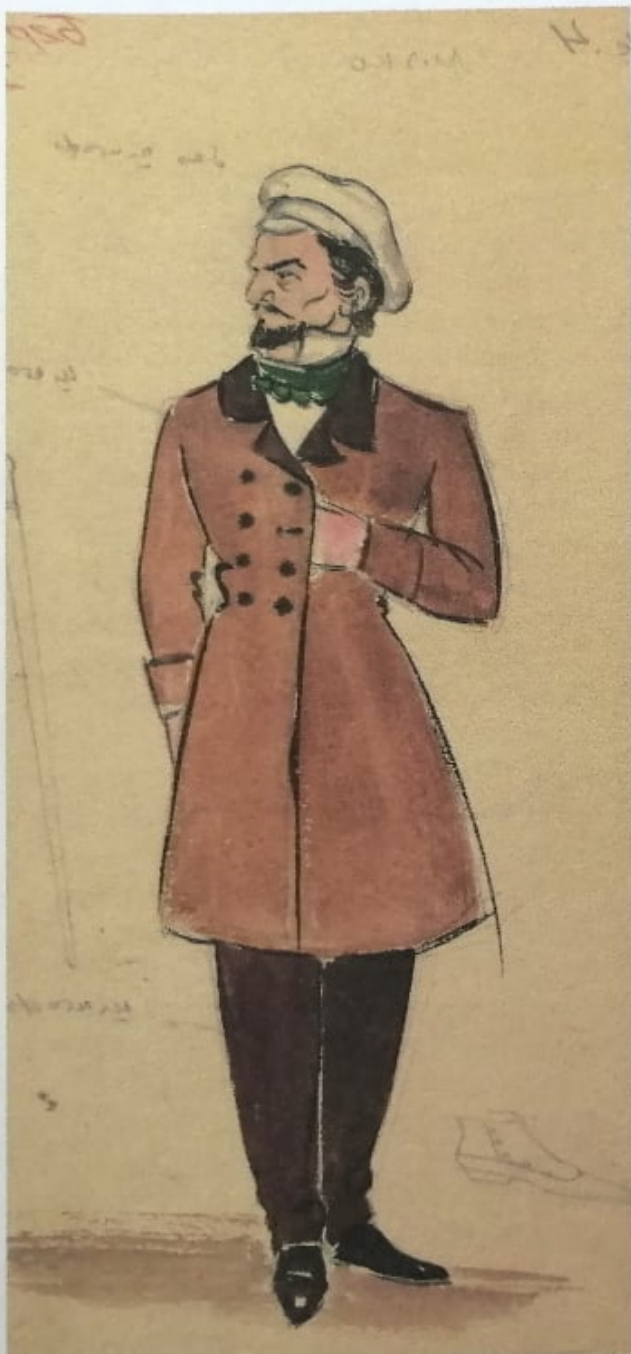

Костимографски скици: Верди, „Травијата“, опера, режија Илија Џувалековски, 1948, МНТ

Костимографски скици: Островски, „Волци и овци“, драма, режија Димитар Костаров, 1950, МНТ

- изложбата „Југословенска карикатура“ во Белград и Букурешт
- изложбата „Скопје низ ликовните дела“, Скопје (1962) и Белград (1969)

Добитник е на бројни ордени и награди:

- Медал на заслуги за народот и Орден на турдот од III ред, за развој на македонската култура
- Награда за уметничка дејност од Владата на НРМ (1947)
- Републичка награда за сценографија (1947)
- Републичка награда за сценографија (1948)
- Награда за сценографија од Владата на НРМ (1950)
- *Златна арена* за сценографија на филмот „Мис Стон“ на Пулскиот филмски фестивал (1959)
- Награда 11 Октомври за политичка карикатура (1960)
- Награда 11 Октомври за сценографијата на претставата „Крвави свадби“ (1962).

КАТАЛОГИЗАЦИЈА

КАРИКАТУРИ

1. Автокариатура, 1955, темпера на картон, 24 x 30
2. Драмата при Македонски народен театар, 1955, темпера на картон, 71 x 51, Музеј МНТ, Скопје
3. Операта при Македонски народен театар, 1949, темпера на картон, 67 x 51, Музеј МНТ, Скопје
4. Управениот Одбор на Македонски народен театар, 1954, темпера на картон, 49 x 39, Музеј МНТ, Скопје
5. „Сомнително лице“, 1945, темпера на картон, 66 x 50, Музеј МНТ, Скопје
6. Илија Милчин, 1956, темпера на картон, 37,5x27, Музеј МНТ, Скопје
7. Димитар Костаров, 1953, темпера на картон, 24 x 35, Музеј МНТ, Скопје
8. Мери Бошкова, 1953, темпера на картон, 25 x 31, Музеј МНТ, Скопје
9. Данчо Митровски и Зина Креља, 1952, темпера на картон, 22 x 28, Музеј МНТ, Скопје
10. Данка и Живко Фирфови, 1953, темпера на картон, 24 x 32, Музеј МНТ, Скопје
11. Милка Ефимова, недатирано, темпера на картон, 24 x 35, Музеј МНТ, Скопје
12. Васка Бицова, недатирано, темпера на картон, 19 x 24, Музеј МНТ, Скопје
13. Стојмир Поповски, 1955, темпера на картон, 27 x 35, Музеј МНТ, Скопје
14. Даворин Жупанчич, 1956, темпера на картон, 23 x 36, Музеј МНТ, Скопје
15. Димитар Кондовски, 1960, темпера на картон, 27,5 x 37, Музеј на современа уметност - Скопје
16. Иван Мазов, недатирано, темпера на картон, 25 x 33, донација од Лилјана Мазова
17. Венко Марковски, 1954, темпера на картон, 23 x 30, Музеј МНТ, Скопје
18. Петре Прличко, недатирано, темпера на картон, 24 x 31, донација од Нада Прличко
19. Петре Прличко, недатирано, темпера на картон, 17 x 24, донација од Нада Прличко
20. Петре Богданов – Кочко, 1957, темпера на картон; 25 x 35, донација од Павлина Апостолова
21. Петре Богданов – Кочко, недатирано, темпера на картон; 24 x 29, донација од Павлина Апостолова
22. Петре Богданов – Кочко, недатирано, хартиен колаж; 16 x 32, Музеј МНТ, Скопје
23. Коле Чашуле, недатирано, туш на картон, 12 x 16, донација од Јелена Лужина
24. Тодор Скаловски, 1954, темпера на картон, 22 x 32, донација од Денко Скаловски
25. Ацо Алексиев, 1959, темпера на картон, 27 x 29, Музеј МНТ, Скопје
26. Тома Владимирски, 1943, хартиен колаж, 20 x 30, сопственост: Марина Владимирска
27. Ана Липша-Тофовиќ, 1955, темпера на картон, 36 x 23, сопственост: Марија Тофовиќ,
28. Ристо Крле, 1954, темпера на картон, 25 x 31, сопственост: Гордана Поповиќ – Цицо
29. Кочо Урдин, 1958, темпера на картон, 27 x 34,5, сопственост: Ева Урдин

СЦЕНОГРАФСКИ СКИЦИ

(сите во сопственост на Музеј МНТ, Скопје)

1. Скица за „Кавалерија Рустикана“, темпера на хамер, 32 x 35
2. Скица за VI слика за „Некаде во Москва“, темпера на картон, 28 x 21
3. Скица за „Гоце“, темпера на картон, 49,5 x 35,5
4. Скица за „Никола Шубиќ Зрински“, пастел на хартија, 30 x 21
5. Скица за „Копелија“, темпера на хамер, 18 x 29
6. Скица за II слика за „Аида“, молив на картон, 30 x 25
7. Скица за III слика за „Аида“, молив во боја на картон, 30 x 25
8. Скица за VI слика за „Аида“, молив во боја на картон, 30 x 25
9. Скица за II слика за „Вештерките од Салем“, темпера на хамер, 43 x 33
10. Скица за IV слика за „Вештерките од Салем“, темпера на хамер, 43 x 33
11. Скица за V и IX слика за „Многу врева за ништо“, темпера на хамер, 27 x 21,5
12. Скица за VI, VIII, X и XII слика за „Многу врева за ништо“, темпера на хамер, 27 x 21,5
13. Скица за „Вибрации“, темпера на хамер, 43 x 32
14. Скица за II слика за „Парадоксот на Диоген“, туш и темпера на хамер, 24,5 x 16,5
15. Скица за IV слика за „Парадоксот на Диоген“, туш и темпера на хамер, 24,5 x 16,5

16. Скица за „Класична симфонија“, темпера на хамер, 23,3 x 20

17. Скица за реквизити за „Ученикот на ѓаволот“, молив на картон, 22 x 58

КОСТИМОГРАФСКИ СКИЦИ

(сите во сопственост на Музеј МНТ, Скопје)

1. Скица за костимот на Зина Креља во улогата на Виолета Велери во I чин во „Травијата“, колаж на хартија, 17,5 x 24
2. Скица за костимот на Зина Креља во улогата на Виолета Велери во II чин во „Травијата“, колаж на хартија, 17,5 x 24
3. Скица за костимот на Зина Креља во улогата на Виолета Велери во III чин во „Травијата“, темпера на хартија, 25 x 18,5
4. Скица за костимот на Зина Креља во улогата на Виолета Велери во IV чин во „Травијата“, темпера на хартија, 25 x 18,5
5. Скица за костимот на Томче Грнчаровски во улогата на Алфред Жермон во II чин во „Травијата“, темпера и колаж на хартија, 12 x 20
6. Скица за костимот на Ана Липша во улогата на Флора Бервоа во III чин во „Травијата“, темпера и колаж на хартија, 17 x 21
7. Скица за костимот на Љубица Сиљановска и Марика Христова во улогата на Анина во II и IV чин во „Травијата“, темпера и колаж на хартија, 12,5 x 15,5
8. Скица за женски балетски костим во „Травијата“, темпера на картон, 12 x 17,5
9. Скица за женски костим за хорот во „Травијата“, темпера на хартија, 18,5 x 25

- Алексеевна, IV чин во „Волци и овци“, темпера на хартија, 22 x 31
31. Скица за реквизити за Меропа Давидовна Мурзавецка и Анфуса Тихонова во „Волци и овци“, темпера на хартија, 29, 5 x 40
 32. Скица за реквизити за Аполон Мурзавецки и Чугунов во „Волци и овци“, темпера на хартија, 29, 5 x 40
 33. Скица за реквизит за Василиј Иванович Беркутов, Михаил Борисовиќ Лињаев и Клавдиј Горецки во „Волци и овци“, темпера на хартија, 29, 5 x 40
 34. Скица за костимот на Цветанка Јакимова во улогата на Хани Тарнер во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 17,5 x 25
 35. Скица за костимот на Мери Бошкова и Мирјана Златина во улогата на Алис Ленгдин во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 36. Скица за костимот на Мери Бошкова и Мирјана Златина во улогата на Алис Ленгдин во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 37. Скица за костимот на Добрила Пуцкова и Добрила Чабриќ во улогата на Џиневра Ленгдин во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 38. Скица за костимот на Добрила Пуцкова и Добрила Чабриќ во улогата на Џиневра Ленгдин во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 39. Скица за костимот на Добрила Пуцкова и Добрила Чабриќ во улогата на Џиневра Ленгдин во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 40. Скица за костимот на Добрила Пуцкова и Добрила Чабриќ во улогата на Џиневра Ленгдин во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 41. Скица за костимот на Мирко Стефановски и Кирил Кртошев во улогата на Хауард Мерик во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 42. Скица за костимот на Мирко Стефановски и Кирил Кртошев во улогата на Хауард Мерик во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 43. Скица за костимот на Мирко Стефановски и Кирил Кртошев во улогата на Хауард Мерик во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 22 x 31
 44. Скица за костимот на Трајко Чоревски и Крум Стојанов во улогата на Брет Чарлз во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 17,5 x 25
 45. Скица за костимот за Првиот помошник на шерифот во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 17,5 x 25
 46. Скица за костимот за Вториот помошник на шерифот во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 17,5 x 25
 47. Скица за костимот на Крум Стојанов и Томе Кировски во улогата на Рој Максвел во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 17,5 x 25
 48. Скица за костимот на Крум Стојанов и Томе Кировски во улогата на Рој Максвел во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 17,5 x 25
 49. Скица за реквизит очила и опаковка за очила во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 21 x 12
 50. Скица за реквизит луле во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 21 x 12

51. Скица за реквизит куфер во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 12 x 21
52. Скица за реквизит женска ташна во „Длабоки корени“, темпера на хартија, 16,2 x 21

РЕАЛИЗИРАНИ КОСТИМИ

(во сопственост на Музеј МНТ, Скопје)

1. Костимот на актерот Петре Прличко; улога на Јеротије Пантук во „Сомнително лице“ (1945, Македонски народен театар - Скопје)

ЛИЧНИ ПРЕДМЕТИ

(сите во сопственост на Музеј МНТ, Скопје)

1. Дрвени боички
2. Пејсажен штафелаж

ПУБЛИКАЦИЈА

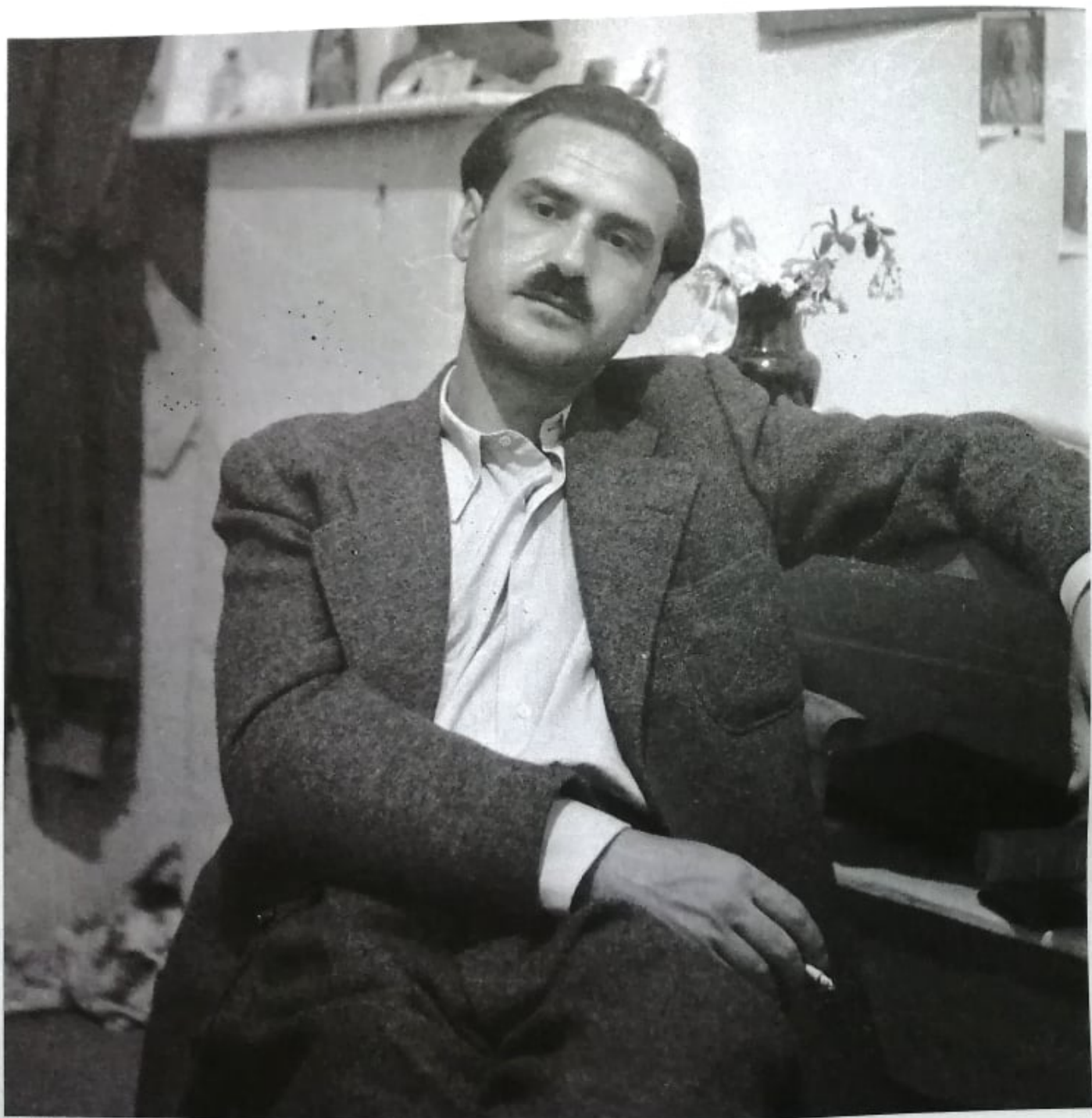
(во сопственост на Музеј МНТ, Скопје)

1. Неделен весник „Остен“, издаден по повод 10 години од смртта на Василе Поповиќ - Цицо е Цицо, 06. 12. 1972

Фотографија од претставата „Сомнително лице“, антологијската претстава на МНТ на која Василе Поповиќ - Цицо е сценограф, костимограф и карикатурнист, режија Димитар Костаров, 1978, МНТ

Василие Поповиќ - Цицо, 1942

МУЗЕЈ МНТ и МТФ „ВОЈДАН ЧЕРНОДРИНСКИ“

Јубилејна изложба ВАСИЛИЕ ПОПОВИЌ - ЦИЦО, СТОЛЕТИЕ

Ликовна галерија Прилеп, 6 - 20 јуни 2014
промотор: Валентин Светозарев, сценограф

Авторки на изложбата: Јелена Лужина, Јасминка Намичева, Ивана Јарчевска

Соработници: Катарина Блажевска, Андреј Тимофејев

Уредник на каталогот: Јелена Лужина

Графичко обликување: Горјан Донеv

Издавачи:

49 МТФ „Војдан Чернодрински“, Прилепи
Музеј МНТ, Скопје

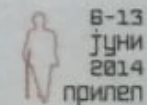
За издавачите:

Петар Темелковски, уметнички директор на МТФ
Дејан Лилиќ, директор на МНТ

мотив на предна корица: Димитар Кондовски, портрет на Василие Поповиќ - Цицо, масло на платно, 1959

војдан
Чернодрински

ВАСИЛИЕ ПОПОВИК – ЦИЦО, СТОЛЕТИЕ

